

Fours Walderode a Karla Vavřince Schwarzenberga, kteří na svých sídlech zanechali řadu uměleckých a osobních předmětů přímo souvisejících s jejich diplomatickými a cestovatelskými aktivitami. Námořní důstojník, sběratel a diplomat Erwin Dubský si například ze své cesty do Číny, Siamu a Japonska v letech 1874–1876 přivezl soubor unikátních albuminových fotografií, které se zachovaly na zámku v Lysicích. Tokijská výstava se tak stala jedinečnou příležitostí pro prezentaci reprodukcí originálních fotografií v zemi jejich původu. Osobnost hraběte Dubského i samotné fotografie představila japonskému publiku kastelánka zámku Lysice Martina Rudolfová. Členové delegace Národního památkového ústavu byli v následujících dnech přijati panem Toyoki Hiroyukim, radou japonské vlády pro kulturní záležitosti, s nímž diskutovali o otázkách týkajících se památkové péče a správy památek v Japonsku a České republice. Otevřeli tak téma možné budoucí spolupráce mezi oběma zeměmi v této oblasti.

Na prezentaci *Diplomatické mise šlechty českých zemí v Japonsku a jejich kulturní ohlasy ve střední Evropě* navázala v roce 2020 další aktivita NPÚ. Z podnětu Velvyslanectví České republiky v Tokiu připravil NPÚ k příležitosti 100. výročí navázání diplomatických vztahů mezi Českou republikou a Japonskem publikaci a panelovou výstavu,⁴ představující mimo jiné úlohu českých a moravských šlechticů v počátcích diplomatických kontaktů mezi českými zeměmi a Japonskem.

Petr PAVELEC; Markéta SLABOVÁ

■ Poznámky

4 Petr Pavelec, *Česká republika a Japonsko 1920–2020, diplomatické, ekonomické a kulturní vztahy*, České Budějovice 2019 (dvojazyčná česko-japonská publikace); Petr Pavelec, *Česká republika a Japonsko 1920–2020, diplomatické, ekonomické a kulturní vztahy* (dvojazyčná anglicko-japonská panelová výstava). Vernisáž výstavy a prezentace knihy proběhly dne 12. února 2020 v prostorách Českého centra Tokio.

Vzdělávání seniorů v oboru památkové péče

Proces stárnutí, který zasahuje psychickou, fyzickou, ale i sociální stránku života každého jedince, probíhá na celosvětové úrovni. V roce 2020 mají podle Českého statistického úřadu senioři tvořit 28 % populace a do poloviny století by se počet lidí starších 65 let mohl v Česku až zdvojnásobit. V souvislosti s demografickým stárnutím populace tak vystává otázka, jak naplnit ideu aktivního stárnutí.

Termín „aktivní stárnutí“ byl Světovou zdravotnickou organizací (WHO) přijat koncem 90. let 20. stole-

tí. Aktivní stárnutí neodkazuje pouze k fyzické aktivitě, nýbrž k možnosti participovat na dění ve společnosti ve všech fázích života. Je důležité, aby si člověk vyššího věku dokázal vytvářet prostor pro seberealizaci a aby byla co nejdéle zachována jeho autonomie.¹

Naše vlády v minulých letech musely reflektovat výše zmiňovanou demografickou situaci, která se promítla v konceptu aktivního stárnutí do prohlášení *Národního programu přípravy na stárnutí na období 2008–2012*. Na tento program dále navázalo vládní prohlášení *Národní strategie podporující pozitivní stárnutí pro období 2013–2017 (Kvalita života stáří)*, aktuálně na něj navazuje *Strategie přípravy na stárnutí společnosti 2018–2022*.²

Abychom rostoucí počet starších občanů zapojili do aktivního života v co nejvyšší míře, je nezbytné se zaměřit na jejich zdravé stárnutí a na „celoživotní učení“. Je totiž prokázáno, že veškeré edukační a vzdělávací aktivity zvyšují kvalitu vývojové etapy života v seniorském období, přispívají k pocitu životního uspokojení a důstojnosti, posilují integraci seniorů do společnosti a podporují jejich fyzické i duševní zdraví. Vzdělávání seniorů je nezbytné pro zorientování se v rychle se měnícím světě a nabídka vzdělávacích aktivit pro seniory se proto musí odvíjet od aktuálních požadavků, které mění se společnost klade na všechny občany. Společnost by si zároveň měla uvědomit, že senioři představují stále větší cílovou kategorii účastníků vzdělávání – měla by to pro ni být výzva k zakládání stálých edukačních aktivit určených právě pro tuto skupinu naší populace.

Památková akademie třetího věku

Odbor edukace a dalšího vzdělávání na generálním ředitelství Národního památkového ústavu na všechna zmiňovaná fakta a potřeby reagoval, a tak v návaznosti na to připravil koncepci nového dvouletého vzdělávacího programu určeného pro seniorské posluchače, tzv. „Památkovou akademii třetího věku“, kterou uvedl na podzim roku 2019 do života a kterou lze zařadit jako jeden z výstupů dlouhodobé koncepce rozvoje NPÚ 2019–2023 (DKRVO – Metody zpřístupnění památkového fondu pro celoživotní vzdělávání).

Při přípravě koncepce nového vzdělávacího programu v rámci celoživotního vzdělávání v oboru památkové péče bylo vhodné a potřebné provést průzkum mezi ostatními příspěvkovými organizacemi MK ČR, jaké vzdělávací programy a aktivity široké veřejnosti nabízejí. Průzkum byl proveden v červnu roku 2019, a to nejen mezi příspěvkovými organizacemi MK ČR, ale i na vysokých školách, které pořádají v rámci celoživotního učení (CŽU) tzv. Univerzity třetího věku (U3V). Pro akademický rok 2019/2020 bylo otevřeno nespočet studijních kurzů při celoživotním vzdělávání na vysokých školách. Náš průzkum byl zaměřen na fakulty, které se zabývají výu-

1

2

Obr. 1. Pohled do přednáškového sálu NPÚ v domě u Votavských během přednášky jednoho z lektorů Památkové akademie třetího věku, doc. PhDr. Josefa Štulce. Foto: Kateřina Pávková, 2019.

Obr. 2. Účastníci Památkové akademie třetího věku během výuky v Palácových zahradách pod Pražským hradem. Foto: Kateřina Pávková, 2020.

kou kulturního dědictví, historie a architektury či dějinami umění.

Z uskutečněního průzkumu vyplynulo, že nabídky U3V jsou velmi rozmanité, avšak ucelený přehled přednášek v oboru památkové péče a péče o kulturní dědictví není seniorské populaci žádnou institucí nabízen. „Akademie třetího věku“ byla lektory oddělení dalšího vzdělávání zvolena s rozmyslem, aby mohli učební plán a osnovy sestavit dle vlastního uvážení, bez vazby na vysoké školy, které požadují pro přijetí

■ Poznámky

1 Teorie aktivity vychází z předpokladu, že šťastný člověk je pouze ten, který je aktivním člověkem, může něco vykonávat pro druhé lidi, je užitečný a potřebný.

2 Znění všech dosavadních strategií na přípravu stárnutí populace jsou dostupná na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí. Aktuální dokument ke strategii na léta 2019–2025 je dostupný zde: http://amsp.cz/wp-content/uploads/2019/08/Strategie-p%C5%99%C3%ADpravy-na-st%C3%A1rnutí-C3%AD-spole%C4%8Dnosti-2019-2025-ma_ALBSBADJYUA2.pdf, vyhledáno 7. 4. 2020.

NÁZEV PŘEDMĚTU	Počet hodin 1. ročník
Historický vývoj památkové péče	2
Kulturní dědictví hmotné a nehmotné	2
Movité kulturní památky	6
Depozitní fondy, péče o historický mobiliář	6
Archeologická památková péče	8
Péče o historické zahrady a parky	8
Celodenní exkurze k tématu historické zahrady a parky	8
Celkem hodin	40

NÁZEV PŘEDMĚTU	Počet hodin 2. ročník
Prezentace zpřístupněných památek a průvodcovská služba NPÚ	8
Péče o historické fotografie	2
Genealogie	4
Péče o nemovité kulturní památky	8
Péče o památky židovské kultury	6
Spolupráce s policií ČR při hledání odcizených památek	4
Celodenní exkurze k tématu Prezentace zpřístupněných památek	8
Celkem hodin	40
Celkem hodin za dva ročníky	80

Tab. 1. Učební plán Památkové akademie třetího věku pro první studijní běh 2019–2021. Zpracovala: Kateřina Pávková, 2019.

ke studiu na U3V středoškolské vzdělání a vzdělávací program je poté zakončen závěrečnou písemnou prací, což se po studentech A3V nevyžaduje.

Památková akademie si klade za cíl vzdělávat seniory v oblasti památkové péče, rozšiřovat jejich již nabyté odborné vědomosti a znalosti. Teorie, ale i příklady z praxe rozšiřují studentům poznatky o památkách a péči o naše kulturní dědictví. Vnímání památek pak může automaticky přecházet do jejich každodenního života. Mohou objevovat a pozorovat hodnoty vytvořené našimi předky s větším porozuměním. Studijní plán je koncipován tak, aby nabídl praktické informace a rady, podněcoval účastníky k dalšímu vzdělávání a případně je vedl k zapojení se do dobrovolnických aktivit na poli ochrany památek. Jako příklad dobrovolné činnosti, do které se mohou seniři po absolvování vzdělávacího programu zapojit, je např. údržba zámeckých parků a zahrad, pomoc v oddělení movitých památek při vyhledávání odcizených předmětů v internetových databázích či pomocné práce v konzervátorské dílně archeologického oddělení. Památková akademie zároveň vytváří vlnidné prostředí, které umožní seniorským účastníkům setkat se se skupinou podobně naladěných lidí a posilovat sociální kontakty.

Lektory vzdělávacího programu jsou z 90 % zaměstnanci Národního památkového ústavu, odborníci na daná témata výuky. Připravují celý vzdělávací proces tak, aby studenti nezatežovali nadměrným memorováním. Pomocí příkladů z praxe uvádějí lek-

toři učivo do souvislostí a posluchači si tak vše lépe ukládají do paměti. Zatímco děti a mladiství se učí s ohledem na perspektivu, dospělí lidé s ohledem na praktický výkon, seniři se učí „pro přítomný okamžik“. Při jakékoliv vzdělávací aktivitě určené pro seniory si příslušný edukátor musí vždy uvědomovat, že je to činnost či volnočasová aktivita, kterou jediní konají dobrovolně. V rámci Památkové akademie je důležité, aby lektori přistupovali k účastníkům s empatií, porozuměním a nadhledem daným osobními prožitými zkušenostmi, aby při studiu nabízeli a poskytovali duchovní a psychosociální oporu.

První studijní běh 2019–2021 byl otevřen pro 82 posluchačů rozdělených do dvou studijních skupin. Výuka probíhá jednou měsíčně, v přednáškovém sále NPÚ v Praze 1, v domě U Voříkovských. Přednáškový sál a prostory, které slouží jako zázemí pro studenty (mázhauz), přispívají svým interiérem k příjemné atmosféře a estetickému dojmu při samotné výuce oboru památkové péče.

Jedním z trendů vzdělávací politiky EU, které sdílí i Česká republika, je celoživotní učení a ekonomická hodnota vzdělávání, která vyplývá z poměru nákladů a výnosů. Vzdělávání nám zvyšuje sociální a kulturní kapitál, z čehož vyplývá, že by současná společnost měla do vzdělávání investovat, aby se osobní, ale i společenská úroveň každého z nás zvýšila. Proto je třeba si uvědomit, jak pozitivní a přínosné je vzdělávání seniorů v oboru památkové péče i z pohledu výchovně-vzdělávacího. Seniři si v rámci celoživotního vzdělávání osvojují hodnotu a význam kulturního dědictví a tyto nabyté vědomosti a dovednosti potom v roli prarodičů (tato úloha a sociální role je nezastupitelná) mohou přenášet na další generace v rámci svých rodin. Rodina je primární sociální skupinou, do které se člověk rodí a ve které si osvojuje společenské hodnoty, normy a své postoje k sobě, ke svému okolí a k životu samotnému. Na výuku Památkové akademie lze nahlížet také jako na mezigenerační učení. Seniři budou umět svým vnoučatům lépe osvětlit, jak důležitá je ochrana památek a péče o ně a zároveň, že je jejich morální povinností uchovat je i pro budoucí generace.

Národní památkový ústav se tak stal první příspěvkovou organizací Ministerstva kultury České republiky, která vytvořila ustálený vzdělávací program pro seniorskou populaci a tím se systematicky zapojila do celonárodního strategického plánu na podporu aktivního stárnutí a mezigeneračního dialogu.

Bližší informace o studiu a o možnosti podání přihlášek do 2. studijního běhu 2021–2023 poskytně garantka programu Bc. Kateřina Pávková, odbor edukace a dalšího vzdělávání, generální ředitelství Národního památkového ústavu. E-mail: pavkova.katerina@npu.cz

Kateřina PÁVKOVÁ

Ze semináře spolku Omnium o historických dřevěných konstrukcích

1

Obr. 1. Pohled do sálu Starého purkrabství na Vyšehradě, kde probíhá seminář Historické dřevěné konstrukce a prvky, Praha 27. 2. 2020. Je to jedna z posledních památkářských akcí, která před nasazením jarních protiepidemických opatření mohla volně proběhnout. Foto: Vilém Faltýnek, 2020.

Specifickou součástí mnoha památkových objektů jsou dřevěné stavební konstrukce. Pojí se k nim určitá témata, která specialisté potřebují sdílet a diskutovat o nich. Nejnověji se o dřevěných konstrukcích a krovech z hlediska historického poznání i restaurátorské praxe hovořilo 27. února 2020 na semináři *Historické dřevěné konstrukce a prvky*, pořádaném neziskovou organizací Omnium, z. s., ve Starém purkrabství v Praze na Vyšehradě. V zaplněném sále Starého purkrabství se sešlo na šest desítek zájemců z okruhu památkářů, restaurátorů, řemeslníků a lidí spojených s církvemi a jejich majetkem, akci moderoval předseda spolku Omnium Jakub Děd.

O vstup do problematiky se postaral Ing. Jiří Bláha, Ph.D., z telčského centra Ústavu teoretické a aplikované mechaniky Akademie věd ČR (ÚTAM AV ČR) v příspěvku *Chronotypologický vývoj historických krovů na našem území a regionální rozdíly*. Bláha se soustředil na vývoj od 14. století, což je období doložené na našem území dochovanými konstrukcemi krovů, a pro srovnání připojil i příklady z jiných evropských zemí. Představil krovky vaznicové, vazníkové (vlašské), krokevní (hambalkové), skružové, lamelové i lepené. Nezapomněl zmínit příspěvek českých zemí evropskému stavitelství, tedy stanový typ střechy, který známe například z kostela sv. Mikuláše v Lounech typického svou „trojstanovou“ střechou. Bláha je spoluautorem webu Mapa krovů,¹ chronotypologické internetové pomůcky, v níž je do-

■ Poznámky

¹ Srov. Mapa krovů, <http://www.mapakrovu.cz/>, vyhledáno 19. 3. 2020.